

Rola i zadania Prezesa UOKiK

Działania podejmowane na rynkach energetycznych

Waldemar Jurasz –
Radca Prezesa

Delegatura UOKiK w Krakowie

System ochrony konkurencji

UZNK - *ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji* (Dz. U. z 2003r. Nr 153, poz. 1503, z późn. zm.).

UZNK – co do zasady ochrona sądowa, realizowana w drodze cywilno - prawnej, na zasadach kodeksu postępowania cywilnego. Wyjątkowo pewne działania podejmuje Prezes UOKiK z zastosowaniem środków administracyjno - prawnych.

Prawo antymonopolowe - *ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.).

Ustawa antymonopolowa – przewiduje wyłącznie ochronę podejmowaną przez Prezesa UOKiK (organ antymonopolowy), z wykorzystaniem środków i procedur antymonopolowych. Jest to połączenie postępowania administracyjnego z cywilnym, z włączeniem doń pewnych środków (instrumentów) karnych.

Wprawdzie obu ustawom prawodawca wyznaczył podobne cele i zadania, tj. ochronę konkurencji i ww. interesów, to jednak realizują je one w zasadniczo różny sposób.

Ustawa antymonopolowa chroni nade wszystko konkurencję – rozumianą jako pozytywne zjawisko rynkowe i dobro publiczne, a dopiero potem, niejako przy okazji zabezpiecza interesy uczestników rynku, w tym przedsiębiorców.

UZNK chroniąc na pierwszym miejscu konkurenta, kontrahenta lub konsumenta, w perspektywie zabezpiecza ochronę i rozwój konkurencji.

Podstawowe kompetencje Prezesa UOKiK

Działania podejmowane na podstawie *ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.):

1. Prowadzenie postępowań antymonopolowych i wydawanie decyzji w zakresie praktyk ograniczających konkurencję, polegających na zawieraniu **porozumień ograniczających konkurencję**.
2. Prowadzenie postępowań antymonopolowych i wydawanie decyzji w zakresie praktyk ograniczających konkurencję, polegających na **nadużywaniu pozycji dominującej**.
3. Prowadzenie postępowań i wydawanie decyzji w zakresie **praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów**.
4. Prowadzenie postępowań w zakresie stosowania we wzorach umów przedsiębiorców **niedozwolonych postanowień umownych** oraz występowanie z pozwami o uznanie takich postanowień za niedozwolone.

Ograniczenia w nadzorze Prezesa UOKiK nad działalnością przedsiębiorców

Wyłącznie działanie w interesie publicznym :

- art. 1 ust. 1 ustawy antymonopolowej - celem ustawy jest podejmowana w interesie publicznym ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów,
- naruszenie przez przedsiębiorcę interesu publicznoprawnego ma miejsce wówczas, gdy skutkami jego działań sprzecznych z ww. ustawą dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, bądź gdy wywołują one inne niekorzystne zjawiska na rynku, wymagające ingerencji ze strony organu antymonopolowego,
- wyrok Sąd Najwyższy z dnia 29 maja 2001 r. (sygn.: I CKN 1217/98): „ustawa antymonopolowa ma charakter publicznoprawny, zatem jej celem jest służenie interesom publicznym. Ingeruje, gdy w wyniku pewnych ogólnych zjawisk zagrożona jest sama instytucja konkurencji. Nie odnosi się do ochrony roszczeń indywidualnych (...)”,
- naruszenie konkurencji poprzez naruszenie interesu innych przedsiębiorców lub interesu konsumentów – UZNK.

Porozumienia ograniczające konkurencję – pojęcie

Najogólniej rzecz biorąc porozumieniem ograniczającym konkurencję są wszelkie formy grupowych działań przedsiębiorców, które są w stanie sztucznie zmienić stosunki rynkowe, prowadząc do zniekształcenia konkurencji i powstania monopolu. Często porównuje się zachowania takiej grupy przedsiębiorców, będących w zmowie do działania monopolisty (dominanta) rynkowego.

Porozumienia ograniczające konkurencję mogą przybierać różne formy. Są nimi:

- 1) umowy pomiędzy przedsiębiorcami lub związkami przedsiębiorców,
- 2) niektóre postanowienia umów, zawieranych pomiędzy przedsiębiorcami lub związkami przedsiębiorców,
- 3) wszelkie formy uzgodnień pomiędzy przedsiębiorcami lub ich związkami, w tym również gentlemen's agreements oraz czynności faktyczne wskazujące na nieformalną współpracę,
- 4) uchwały lub inne akty związków przedsiębiorców lub ich organów statutowych.

Porozumienia ograniczające konkurencję - przykłady

Otwarty katalog porozumień ograniczających konkurencję zawarto w art. 6 ustawy antymonopolowej.

Przepis ten wprowadza również, jedną z podstawowych zasad prawa antymonopolowego, zgodnie z którą zakazane są porozumienia, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji **na rynku właściwym**. Zasada ta dotyczy zarówno porozumień wertykalnych – pionowych, jak i horyzontalnych - poziomych.

Art. 6 ust. 1 ustawy antymonopolowej:

pkt 1: zmowy cenowe i porozumienia ustalające inne warunki handlowe,

pkt 2: porozumienia kontyngentowe oraz rozwojowe,

pkt 3: zmowy produktowe, czyli podział rynków zbytu lub zakupu,

pkt 4: porozumienia dyskryminacyjne,

pkt 5: zakaz transakcji wiązanych,

pkt 6: porozumienia polegające na ograniczaniu dostępu do rynku lub eliminowaniu z rynku przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem,

pkt 7: zmowy przetargowa.

Przykładowe decyzje w sprawach porozumień ograniczających konkurencję.

Nadużywanie pozycji dominującej na rynku – art. 9 ustawy

Pozycja dominująca - pozycja przedsiębiorcy, umożliwiająca mu zapobieganie skutecznej konkurencji **na rynku właściwym**, możliwość działania w znacznym zakresie niezależnie od innych podmiotów rynkowych (konkurentów, kontrahentów i konsumentów); domniemanie tej **pozycji**, jeżeli udział przedsiębiorcy w rynku **przekracza 40%**.

Zakaz nadużywania pozycji dominującej przez jednego lub kilku przedsiębiorców (klauzula generalna). Może polegać w szczególności na:

- 1) bezpośrednim lub pośrednim narzucaniu nieuczciwych cen, w tym cen nadmiernie wygórowanych albo rażąco niskich, odległych terminów płatności lub innych warunków zakupu albo sprzedaży towarów;
- 2) ograniczeniu produkcji, zbytu lub postępu technicznego ze szkodą dla kontrahentów lub konsumentów;
- 3) stosowaniu w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub niejednorodnych warunków umów, stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji;
- 4) uzależnianiu zawarcia umowy od przyjęcia lub spełnienia przez drugą stronę innego świadczenia, niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy;
- 5) przeciwdziałaniu ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji;
- 6) narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści;
- 7) podziale rynku według kryteriów terytorialnych, asortymentowych lub podmiotowych.

Przykładowe decyzje w sprawach nadużywania pozycji dominującej.

Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów

Definicja. Rodzaje praktyk – art. 24 ustawy antymonopolowej:

- stosowanie niedozwolonych postanowień wzorców umów wpisanych do rejestru takich postanowień, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego,
- naruszenie obowiązku udzielania rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacja,
- nieuczciwe praktyki rynkowe,
- czyny nieuczciwej konkurencji.

Przesłanki praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów:

- a) bezprawność,
- b) **naruszenie interesów konsumentów**,
- c) wyłączenie interesów indywidualnych (ograniczony krąg konsumentów).

Przykładowe decyzje w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

Skutki prawne decyzji Prezesa UOKiK

Skutki prawne o charakterze:

- administracyjnym – uznanie określonego działania za praktykę, nakaz zaniechania, dodatkowe obowiązki związane z usunięciem trwających skutków naruszenia (złożenie i publikacja oświadczenia przedsiębiorcy oraz decyzji),
- cywilnym – nieważność czynności prawnych naruszających ustawę antymonopolową , w całości lub części (art. 6 i 9 tej ustawy),
- karno administracyjnym – kary pieniężne:
  - za praktyki z art. 6, 9 i 24 ustawy antymonopolowej – do 10% przychodu za rok poprzedzający wydanie decyzji,
  - za niewykonanie decyzji – do 10.000 euro za każdy dzień zwłoki,
  - za nieudzielanie informacji lub utrudnianie kontroli:
    - kara nakładana na przedsiębiorcę – do 50.000.000 euro,
    - kara nakładana na kierownika przedsiębiorcy – do 50 - krotności przeciętnego wynagrodzenia.

Krótką charakterystyka postępowania antymonopolowego

Zawiadomienie w sprawie praktyk – wymogi formalne.
Zawiadomienie może zgłosić każdy.

Wszczęcie postępowań przed Prezesem UOKiK.

Strony postępowań.

Wybrane ciekawsze instrumenty postępowań: zasady postępowania dowodowego, wezwanie, kontrola, przeszukanie, kary pieniężne.

Rodzaje orzeczeń wydawanych przez Prezesa UOKiK.

Środki zaskarżenia.

Wykonanie i niewykonanie decyzji Prezesa UOKiK i wyroków sądowych.

Niedozwolone postanowienie umowne i skutki ich stosowania

Klauzule abuzywne to postanowienia niedogodne dla konsumenta, stawiające go w nierównoprawnej pozycji lub pozbawiające go przyznanych ustawowo uprawnień. Za abuzywne mogą być uznane wyłącznie takie klauzule, które powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron, ze szkodą dla konsumenta.

Wzorzec umowy - przygotowany przez przedsiębiorcę formularz umowy, który zawiera gotowe klauzule - opracowane jednostronnie i wprowadzane do stosowania z góry, bez jakiegokolwiek możliwości ich negocjowania. **Umowa: standardowa**, niewynegocjowana indywidualnie, uprzednio, wcześniej sformułowana. Rodzaje wzorców umowy: ogóle warunki umów, wzory umów, regulaminy.

Klauzule abuzywne:

- nie wiążą konsumenta,
- konsument jest związany postanowieniami wzorca umowy w pozostałym zakresie, w jakim nie zawiera on takich klauzul,
- jeżeli zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień, ich stosowanie jest **praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów oraz wykroczeniem.**

Przykłady niedozwolonych postanowień umownych w energetyce.